

Direktoratet for mineralforvaltning
med Bergmesteren for Svalbard

Troms fylkeskommune
Postboks 6600 Langnes
9296 TROMSØ

Dato: 24.06.2019
Vår ref: 16/01197-5
Deres ref:

Svar på høring av planprogram og hovedutfordringer i Vannregion Troms 2022-2027

Leiv Erikssons vei 39
Postboks 3021 Lade
N-7441 Trondheim

TELEFON + 47 73 90 46 00

E-POST post@dirmin.no

WEB www.dirmin.no

GIRO 7694.05.05883

SWIFT DNBANOKK

IBAN NO5376940505883

ORG.NR. NO 974 760 282

SVALBARDKONTOR

TELEFON +47 79 02 12 92

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) viser til ovennevnte sak, mottatt 25. april 2019. DMF takker for mottatt høringsutkast til planprogram for regional plan for vannforvaltning for region Troms 2022-2027.

1. Saken

Planprogrammet for regional plan for vannforvaltning beskriver planleggingen fram mot revidert og oppdatert vannforvaltningsplan med handlingsprogram og med tilhørende tiltaksprogram. Formålet med dokumentet og høringen er å klargjøre hva som skal gjøres når og av hvem.

2. DMF's innspill

DMF har i denne omgang primært en del generelle betraktninger rundt planprogrammet og dokumentet Hovedutfordringer. Vi har tatt utgangspunkt i de spørsmålene som vannregionene har stilt i høringsdokumentene, men har også enkelte andre innspill. DMF ser blant annet at vårt sektoransvar i vannforvaltningsarbeidet ikke er like godt kjent for alle. Vi benytter derfor anledningen til en kort redegjørelse om vår egen rolle/roller i vannforvaltningsarbeidet. For de vannregioner som har gruveforurensing fra nedlagte gruver som er i eie av staten vil vi gå noe nærmere inn på dette, dette er imidlertid ikke aktuelt for Troms sin del da staten ikke er eier av nedlagte gruver i hverken Finnmark eller Troms.

Høringsdokumentenes oppbygging og struktur

I denne høringsperioden er det en felles høring for både planprogram og dokumentet om Hovedutfordringer. Et formål med planprogrammet og høringen er å klargjøre hva som skal gjøres når og av hvem. Så vidt DMF kan se er ikke eventuelle virkemidler og ansvarsfordeling nærmere beskrevet i høringsdokumentene.

19 mars 2019 kom de nasjonale føringer for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene. DMF kan ikke se at temaene er innarbeidet i høringsdokumentene, og antar at dette skyldes tidsaspektet. De nasjonale føringene legger premisser for temaer som skal prioriteres i kommende planperiode 2022-2027, men de nasjonale føringene nevner ikke virkemidler eller ressursbruk for å nå de målene som settes.

2.1 DMF sin rolle i vannforvaltningsarbeidet

DMF sin rolle i vannforvaltningsarbeidet er todelt, da vi både har en rolle som sektormyndighet og i flere områder en rolle på vegne av grunneier/som tiltakshaver.

DMF som sektormyndighet:

DMF er statens sentrale fagmyndighet for forvaltning og utnyttning av mineralske ressurser, og opptrer i denne sammenheng som sektormyndighet og skal forvalte Norges mineralressurser ut fra de føringer som ligger i vårt samfunnsoppdrag og vårt sektorlovverk som er mineralloven. Ved behandling av saker etter mineralloven, skal DMF ivareta ulike hensyn. Dette, inkluderer men er ikke begrenset til, f.eks. vannforekomster.

Formålet med mineralloven er å fremme og sikre samfunnsmessig forsvarlig forvaltning og bruk av mineralressursene i samsvar med prinsippet om en bærekraftig utvikling. Bedre areal og ressursutnyttelse, mer miljøvennlig og effektiv teknologi for å redusert klimaavtrykk (CO2 utslipp) og utslipp av miljøgifter er eksempler på områder som kan bidra til en mer miljøvennlig mineralnæring.

Mineralloven § 2 bokstav d) peker på miljø som et av flere sentrale hensyn som skal ivaretas ved bruk av mineralressurser, som f.eks. undersøkelse, drift og avslutning av mineralvirksomhet. Det fremgår av minerallovens forarbeider at miljøhensyn først og fremst skal ivaretas gjennom plan- og bygningslovens regelverk i forbindelse med arealplanlegging og konsekvensutredning.

Mineraluttak krever også tillatelse fra andre sektormyndigheter før drift kan igangsettes. Miljødirektoratet er forurensningsmyndighet når bedriftens primære virksomhet krever tillatelse etter forurensningsloven. I andre saker er Fylkesmannen forurensningsmyndighet. Det er altså flere myndigheter som kan stille krav om avbøtende tiltak for å redusere miljøpåvirkning ved mineraluttak.

DMF som tiltakshaver

Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) er som følge av hjemfallsretten i den tidligere industrikonsesjonsloven eier av flere gruveeiendommer og gruverom (Se vedlagt kart). NFD har delegert forvalteransvaret for disse eiendommene til DMF. En del av forvalteransvaret innebærer at DMF skal følge opp pålegg fra miljømyndighetene samt sørge for forsvarlig sikring etter tidligere mineralvirksomhet. Sikrings- og miljøtiltak i nedlagte gruveområder er krevende problemstillinger. Tiltakene innebærer en stor grad av utviklingsarbeid, som krever særskilt kompetanse og grundige utredninger. Arbeidet er både ressurs- og tidkrevende.

2.2 DMFs innspill til planprogram

2.2.1 Planprosess

Det er en tydelig fremdriftsplan for det videre arbeidet med vannforvaltningsplanene. Vannregionene legger opp til en bred høringsprosess. Det er to formelle høringer i løpet av planprosessen:

- Høringen av planprogram og hovedutfordringer våren 2019
  - Høring av forslag til oppdatert vannforvaltningsplan og tiltaksprogram høsten 2020
- Mellom høringene legges det opp til aktiv medvirkning fra myndigheter og andre interessenter.

Troms vannregion har invitert inn til høringsmøter underveis i planperioden, og DMF stiller seg positiv til denne type samlinger. Utfordringene i vannforvaltningsarbeidet er flerdelt. For å kunne jobbe mer konkret med en bestemt type problematikk, anser DMF det som positivt at det legges opp til mer tematiske møter og arbeidsgrupper, hvor aktuelle sektormyndigheter deltar.

I en del vannregionmøter DMF har deltatt på er det uttalt en generell utfordring med vannforvaltningsarbeidet med å få lokal forankring til arbeidet, både administrativt og politisk. Lokale høringsmøter og allmenne folkemøter i vannområdene kan være et virkemiddel som kan bidra til større engasjement. Publisitet i lokale media og sosiale media om pågående prosjekter kan også være en viktig arena for informasjonsformidling og arena for å skape lokalt engasjement.

2.2.2 Utredningstema

Planprogrammet er et fleksibelt verktøy for den tidlige fasen av planarbeidet og skal danne kunnskapsgrunnlaget for den endelige vannforvaltningsplanen. Planprogrammet skal derfor blant annet gjøre rede for behovet for utredninger og så langt det lar seg gjøre redegjøre for hvilken metodikk som ønskes brukt i utredningen.

Det er i brev av 5. juli 2018 fra Klima- og miljødepartementet og i nasjonal mal for utarbeidelse av planprogram, gitt føringer om følgende temaer som det skal arbeides med frem mot ny vannforvaltningsplan: Styrke kunnskapsgrunnlaget, Oppdatere miljømål med unntak og tiltak, Kostnadsoverslag og nyttebeskrivelse, Klimaendring og klimatilpasning, plastforurensing og beskytta områder. DMF har ikke forslag til ytterligere utredningstema utover dette.

2.2.3 Konsekvensutredning

Det er ikke gjennomført konsekvensanalyser i vannforvaltningsarbeidet tidligere. DMF anser det som positivt at det sees på konsekvensutredninger som er utført i andre land. DMF har på nåværende tidspunkt ingen merknader utover dette.

2.2.4 Eventuelt behov for regional planbestemmelse eller retningslinjer knyttet til spesielle tema i vannforvaltningsplanen

I plandokumentene er det stilt spørsmål om det behov for regional planbestemmelse eller retningslinjer knyttet til spesielle tema i vannforvaltningsplanen. Dette er kommet opp som et spørsmål i høringsdokumentene uten at spørsmålet er blitt diskutert i høringsdokumentene.

For DMF er det utfordrende å ta stilling til om det er nødvendig med regional planbestemmelse eller retningslinjer på nåværende tidspunkt. Før det kan tas stilling til dette bør allerede eksisterende virkemidler kartlegges. En del sektorlovverk gir sektormyndighetene egne virkemidler som i prinsippet skal ivareta vannforekomster (f.eks. har både NVE og landbruksforvaltningen egne virkemidler for å ivareta kantsoner som beskytter vassdrag mot avrenning). Vi antar at det vurderes om ytterligere bestemmelser/ reguleringer er nødvendig eller om dagens virkemidler er tilstrekkelige. Vi ser at det kan være hensiktsmessig med regionale bestemmelser og retningslinjer som virkemiddel dersom det finnes «smutthull» som ikke blir ivaretatt på andre måter, så lenge det ikke medfører en uheldig dobbeltregulering.

Eventuell bruk av regionale bestemmelser forutsetter at det gjøres en grundig vurdering av bestemmelsens konsekvenser/ virkning. Slik vi forstår saken, bør bruk av retningslinjer ha den hensikt at man vil operasjonalisere mål og strategier for vannforvaltningen, både gjennom enkeltsaksbehandling, men særlig ved kommunale planer.

2.3 DMFs innspill til dokumentet om hovedutfordringer

I tillegg til utredningstemaer som beskrives i planprogrammet gis det i dokumentet Hovedutfordringer en oversikt over hva som er de viktigste menneskeskapte påvirkningsfaktorene i regionen, det vil si miljøtilstand, oversikt over miljømåloppnåelse og status for gjennomføring av tiltak. De 10 største menneskeskapte påvirkningsfaktorene på vannmiljøet er særlig vektlagt. For Troms er vannkraft, urban utvikling, jordbruk, drikkevann, avløpsvann, introduserte arter og sykdommer, ukjent kilde, flomvern, kysttransport samt fiskeri og akvakultur oppgitt å være de ti største påvirkningsfaktorene. I tillegg til de konkrete menneskeskapte påvirkningene er også mer overordnede problemstillinger listet opp. Troms vannregion har særlig nevnt 4 overordnede utfordringer

- Mangel på kunnskap om tilstanden til vannmiljøet.
- Vedlikeholdsetterslep på private og kommunale avløpsanlegg
- Usikkerhet i planprosessen
- Arbeid i vannområdene (ikke nok ressurser)

Overordnede utfordringer

Vannforvaltningsarbeidet innbefatter flere ulike faglige/ tematiske tema men også en del rent administrative/ overordnede utfordringer. De overordnede/ administrative utfordringene er i stor grad utfordringer som må løses for å kunne lykkes med de mål som er satt for vannforvaltnings arbeidet (kunnskapsgrunnlag, behov for strekkelig ressurser, avklaring av interessekonflikter etc.). DMF er derfor av den oppfatning at dette er utfordringer som det med fordel kan vies større oppmerksomhet til i den videre prosessen.

Etter å ha deltatt på vannforvaltningsmøter rundt om i landet, har DMF fått inntrykk at det kan være utfordrende for vannområder å skaffe tilstrekkelig ressurser både i form av arbeidskraft og midler til gjennomføring. I kommende planperiode kan det være hensiktsmessig å se nærmere på hvordan man skal få forankret vannforvaltningsarbeidet.

Behov for prioritering av tema

Det er positivt at vannregionen har definert ulike problemstillinger som det ønskes å jobbe videre med i den kommende planperioden. Overordnede utfordringer, de 10 største menneskeskapte påvirkningsfaktorer i vannregionen. Alt i alt blir dette en rekke problemstillinger som det vurderes å ta tak i tillegg til de som er pålagt gjennom nasjonale føringer. En viktig målsetting for selve planprosessen er at den skal bidra til felles forståelse for *hva som skal til* for å oppnå en bedre vannforvaltning/ vannkvalitet i regionen. Temaene som omfattes er mange og hvert enkelt tema medfører til dels meget omfattende tiltak. DMF etterspør en klarere prioritering av hvilke tema vannregionene vil jobbe med i kommende periode, samt en beskrivelse av tilgjengelige virkemidler og ansvarsfordeling. DMF anbefaler at de overordna problemstillingene vies større oppmerksomhet i den kommende planperioden. De nasjonale føringene legger videre føringer for faglige tema som bør prioriteres, videre prioriteringer utover

dette forstår vi slik at den enkelte vannregion må ta stilling til ut fra behov og ressurser.

Begrepsavklaringer

Gruvedrift og industri

DMF har vært i kontakt med Miljødirektoratet for å få klargjort begrepene gruvedrift og industri. Vi har her fått bekreftelse på at når begrepet «gruvedrift» benyttes er dette nedlagt gruvevirksomhet, mens drift på mineralske ressurser går inn under "industri". (Dette skiller seg noe ut fra EUs definisjon hvor det ikke skilles på nedlagt og igangværende gruver. I EUs forhåndsbestemte kategorier er "industri og gruver" en og samme kategori.)

3. Kort oppsummering:

Planprosess: Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen og opplegget for medvirkning. DMF mener planprogrammet gir en god redegjørelse for disse forholdene. Samtidig som det med fordel kan konkretiseres ytterligere hvordan arbeidet skal forankres lokalt.

Hørings konferanser og senario konferanser samt rene temamøter er en fin måte å involvere ulike fagmyndigheter og andre interessenter til felles diskusjon og problemløsning.

Tema og utredninger: Antall tema og problemstillinger som omtales i høringsdokumentene er mange og enkelte krever svært omfattende tiltak som krever mye tid og ressurser. Endelig plan bør ha klare prioriteringer for hvilke temaer som skal prioriteres i kommende periode utover de tema som er gitt prioritet gjennom nasjonale føringer. Eksisterende virkemidler og metodebeskrivelse for måloppnåelse kan med fordel beskrives.

DMF mener at kommende planperiode bør vie større oppmerksomhet til overordnede/ administrative utfordringer vannforvaltningsarbeidet medfører. Kunnskapsgrunnlag, tilgjengelige ressurser, lokal forankring samt avklaring av interessekonflikter er utfordringer som i stor grad er avgjørende for måloppnåelsen.

Konsekvensutredning: Positivt at KU arbeidet støtter seg til utredninger som er utført i andre land. Ellers ingen merknad.

Om DMF og begreper: DMF vil til slutt minne om vår todelte rolle inn i vannforvaltningsarbeidet både som sektormyndighet og tiltakshaver, samt betydningen av begrepene industri og nedlagt gruvedrift.

Vennlig hilsen

Ingeborg Solberg
seksjonsleder

Lise Risstad
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.
Saksbehandler: Lise Risstad

Vedlegg:

16-01740-10 Oversiktskart over hjemfalte gruver og vannregioner 647467_133520_0.pdf

Mottakere:

Troms fylkeskommune

Postboks 6600 Langnes

9296 TROMSØ

Kopi til: